

JÄRFÄLLA FÖRSAMLING:

Tusen möjligheter

5 DECEMBER 2021 – 5-6 FEBRUARI 2022

**Klockor är
personligheter
– hovurmakare
Sophia Reuterdahl
sidorna 8–11**

**Vita huset i Stäket
– Jill Carlson
romandebuterar
sidan 12**

**Bodil Jönsson
– skarpögd iakttagare
av tidsandan
sidorna 4–7**

JULGEMENSKAP sid 3

UNGDOMAR I HISTORISKA

FOTSPÅR sid 14

KORSORD sid 19

När tiden står stilla

ALLT SEDAN BARNSBEN har jag varit fascinerad av klockor. Jag tror att det började när jag i fyra- eller femårsåldern fick leka med en skokartong full med gamla klockor hemma hos min farmor. När jag lekt färdigt var det flera av de kasserade klockorna som fungerade och min farmor tillskrev mig övernaturliga krafter.

Då min farfar dog, samma dag som jag fyllde sex år, fick jag arva hans klockor. Anledningen till att just jag bland alla kusiner fick arva dem var sannolikt historien med skokartongen. Jag fick min farfars armbandsur och hans fickur. De fungerar fortfarande även om jag sällan använder dem. Jag minns än idag hur min farfar varje dag drog upp klockorna klockan 12 då det på radion ringde från Rådhuset i Köpenhamn.

Intresset för klockor hållit i sig i drygt 50 år och idag har jag en egen liten samling. Jag samlar på bruksklockor av olika märken och modeller. Vilken klocka som är favorit varierar över tid, beroende på vad jag ska göra och vad jag just nu är inspirerad av. Ibland kan det vara en film som väcker min lust att bära en viss klocka och ibland är det ett reportage i en tidning eller på nätet.

JAG HAR MÅNGA GÅNGER funderat över vad det är som gör att jag "snöat in" så på klockor. Visst tycker jag att de är snygga att se på och sköna att bära, men i grunden handlar det mycket om det magiska i att man lyckas fånga något osynligt och göra det synligt genom en liten manick. Under många år besökte jag årligen London och The British Museum för att titta på deras klockavdelning. Jag blev nästan yr av att fundera över hur man tänkt ut hur klockorna ska visa rätt tid.

Till vardags påminner mig min klocka om den

KRISTER KAPPEL
KYRKOHERDE OCH PROST

tid vi kallar chronos – den kronologiska tiden. En klocka som används till tidtagning av idrott eller fysiska försök kallas kronograf.

Chronos-tiden visar att saker följer på varandra och att tiden går. På något sätt är det utifrån denna tideräkning som vi skapat vårt tyngsta naturvetenskapliga axiom: att det finns en orsak och en verkan. Denna tid är för mig jätteviktig då den hjälper mig att planera och strukturera både mitt arbetsliv och mitt privatliv.

I gudstjänsten strävar jag efter den tid som kallas kairos, vilken förklaras som ett ögonblick av obestämd tid där allt händer. Det är den tid som är som ett evigt nu, den tid då det känns som om klockan stannat och tiden står stilla. Det är precis samma tidsberäkning som du hade som liten när du lekte och tyckte att en timme kändes som en minut. Men ibland fungerar det precis tvärtom, en minut upplevs som en timme. Det är en upplevelse av tiden som är oberoende av chronos – det vill säga att klockan just då är helt ointressant.

Det betyder att man i kariostiden inte behöver någon klocka. Förr tog jag av mig klockan då jag firade gudstjänst för att påminna mig om att tiden räknas på ett annat sätt när vi lovsjunger, ber och firar nattvard. Numera behåller jag klockan på mig för att öva mig på att INTE titta på den.

DET ÄR NOG INGEN TILLFÄLLIGHET att min första favoritbok i bibeln var Predikaren där det i kapitel 3 står att "Allt har sin tid, det finns en tid för allt som sker under himlen."

I Psaltaren 90 vers 4 står följande skrivet: "Ty tusen år är i dina ögon som den dag som förgick i går, de är som en nattväkt."

I 2. Petrusbrevet 3:8 kan vi läsa: "Men en sak får ni inte glömma mina kära: för Herren är en dag som tusen år och tusen år är som en dag".

För mig tyder detta på att människor kände till kairos långt innan man uppfann klockan. Det finns inget instrument som kan mäta karios om man inte vill mäta den i timmar, minuter och sekunder. Oftast förstör det upplevelsen av en obestämd tid där allt händer.

Du minns väl när någon vuxen förstörde leken genom att föra in chronos i det du upplevde? När vi firar gudstjänst är det en form av lek inför Gud och det kan du endast mäta med ditt hjärta.

JAG ÖNSKAR ATT VI ALLA I JUL ska få uppleva massor av kariostid och att vi ska slippa stressa under chronostid.

Var med i utlottning av klockan!

Krister Kappel samlar på bruksklockor av olika märken och modeller. Nu har du chans att vinna en klocka ur hans samling.

Vill du vinna klockan?

Maila till jarfalla.tusenmojligheter@svenskakyrkan.se
Skriv klocka i ämnesraden.

Therese tipsar

I3

I Petrus och Paulus fotspår

I4

Händer i Järfälla sid 16

Svenska kyrkan

JÄRFÄLLA

Utges av Svenska kyrkan i Järfälla. Denna tidning klassas som samhällsinformation och delas ut till samtliga hushåll i Järfälla kommun.

Ansvarig utgivare: Krister Kappel

E-post till redaktionen:

jarfalla.tusenmojligheter@svenskakyrkan.se

Församlingsexpeditionen har besöks- och telefontid:

Må–tor kl 9–15, lunch kl 12–13

Fre kl 9–12

Telefon: 08-580 218 04

Fax: 08-580 218 25

Postadress:

Svenska kyrkan i Järfälla

Box 139, 177 23 Järfälla

Besöksadress:

Kyrkvägen 8, Barkarby

På internet:

www.svenskakyrkan.se/jarfalla

www.facebook.com/jarfallaforsamling

www.youtube.com/jarfallaforsamling

Instagram: @svk_jarfalla

<http://kyrkoherdenstankar.blogspot.com>

Våra kyrkor:

Barkarby: Järfälla kyrka, Kyrkvägen 8

Jakobsberg: Maria kyrka, Sturevägen 3

Kallhäll: S:t Lukas kyrka, Svarvargränd 1

Viksjo: Viksjo kyrka, Agrargränd 2

Omslag:

– Det är mycket lättare att bli gammal idag än vad det varit tidigare, så länge vi håller oss friska, säger Bodil Jönsson.

Foto: Lina Arvidsson

Tryck: Pressgrannar, Linköping

Nästa nummer utkommer

5-6 febr 2022

DEN HÄR TRYCKSAKEN ÄR KLIMATKOMPENSERAD HELA VÄGEN FRÅN TRYCK TILL DISTRIBUTION AV SVENSK DIREKTREKLAM.

Jul i gemenskap

Välkommen att fira julafton i Maria kyrka! Vi börjar kl 11 med Julbön i kyrksalen, och kl 12–15 står julbordet uppdukat.

Ingen kostnad, ingen anmälan – det är bara att dyka upp!

Ett varmt tack till Ica Viksjö, som skänkt all julmaten.

JULKONSERTER

Järfälla Gospel

Söndag 5/12 kl 18

Viksjo kyrka

Viksjo Motettkör

Söndag 12/12 kl 15

Viksjo kyrka

Heléne Kimblad, alt

Catherine Skagstedt, klaver

Eva-Karin Remback, dirigent

Julkonsert med Järfälla Vokalensemble

Söndag 19/12 kl 17 och kl 19

Järfälla kyrka

J S Bach: Juloratorium I-III

Söndag 5/12 kl 18

S:t Lukas kyrka

Linnéa Törnqvist, sopran

Hovsångerskan Ingrid Tobiasson, alt

Arvid Emilsson, tenor och evangelist

Daniel Viklund, bas

S:t Lukaskören, orkester ur

bl a Kgl Hovkapellet

Dirigent: Anders Emilsson

JULBÖN

Julafton 24/12 kl 11

Maria kyrka

Julafton 24/12 kl 17

Viksjo kyrka

Johan Kyllmar, cello

MIDNATTSMÄSSA

Julafton 24/12 kl 23

Viksjo kyrka

Julafton 24/12 kl 23

Järfälla kyrka

Julafton 24/12 kl 23

S:t Lukas kyrka

Med S:t Lukaskören

MÄSSA MED LUCIATÅG

Söndag 12/12 kl 16

Järfälla kyrka

Med barnkören L-tweens

NYÅRSMÄSSA

Nyårsdagen 1/1 kl 16

Järfälla kyrka

JULOTTA

Juldagen 25/12 kl 7

Viksjo kyrka

Hélène Kimblad, sång

Juldagen 25/12 kl 7

Järfälla kyrka

Med Viksjo motettkör

JULDAGS-GUDSTJÄNST

25/12 kl 11

S:t Lukas kyrka

Mässa i Jakobsbergskyrkan

Annandag jul 26/12 kl 11

Vi firar gemensam mässa med och i Jakobsbergskyrkan på Kvarnplan 20, Jakobsberg Järfälla församling

Ekumenisk nyårsbön

Nyårsafton 31/12 kl 17

Viksjo kyrka

Hanna Wählin, sopran

Sofia Wänström Sundström, violin

Johan Kyllmar, cello

Johan Lindberg, orgel

Hälsan framför allt!

Verksamheterna anpassas löpande efter rådande restriktioner och kan ändras med kort varsel.

DU HITTAR ALLTID AKTUELL INFO PÅ svenskakyrkan.se/jarfalla

Julmarknad i S:t Lukas kyrka

till förmån för Svenska kyrkans internationella arbete

Söndag 12 december kl 12–14.30

Kl. 11.00 Gudstjänst med luciatåg, sedan börjar julmarknaden

- Kaffeservering, korv och bröd, brödförsäljning
- Loppmarknad och lotterier
- Julpyssel och julmusik
- Fiskdamm för barnen
- Dansuppväning med Dansverkstan kl. 14.30

Vill du skänka något till försäljningen är det mycket välkommet, t ex hembakat, stickat, virkat eller på annat sätt skapat, gammalt och nytt, leksaker, med mera. Vi har tyvärr inte möjlighet att ta emot kläder. Det som inte säljs kommer att skänkas vidare till välgörande ändamål. Saker till försäljningen kan lämnas in i kyrkan från och med nu, hembakat lämnas in samma dag.

Svenska kyrkan

Svenska kyrkan
JÄRFÄLLA

Vill du beställa ljuständning till en grav?

VILL DU TÄNDA ETT LJUS på en grav utan att behöva ta dig dit själv? Swisha 75:- till 123 006 77 93 senast en vecka innan önskat datum, så tänder vi det åt dig den dagen eller närmast föregående vardag! Du får en bild på det tända ljuset skickad till numret du swishat ifrån.

Märk din betalning med gravnummer (eller namn på minneslund/askgravlund), den avlidnes namn samt datum för tändningen.

MED VARMA HÄLSNINGAR FRÅN KYRKOGRÄDSPERSONALEN PÅ KYRKOGRÄDARNA

Tid

– allt vi har

Bodil Jönssons bok Tio tankar om tid blev en otippad bästsäljare när den kom 1999. Nu drygt 20 år senare har en hel del i vår tidsuppfattning förändrats, men många iakttagelser står sig väl även idag. Hon ser på fenomenet i sin samtid med samma vakna och intresserade blick nu som då och producerar ständigt nya tankar och böcker.

TEXT: PER AXEL NORDFELDT FOTO: LINA ARVIDSSON

TIDEN – VAD ÄR DET och vad ska vi ha den till?

Det finns förstås många olika svar: vetenskapliga, konstnärliga, biologiska, kemiska, fysiska, filosofiska, psykologiska, medicinska, geologiska, astronomiska etc. Ställs frågan till Bodil Jönsson blir svaret väldigt konkret:

– Människan har alltid observerat förändringar. I en stillastående tillvaro tror vi oss ha kontroll eftersom det ser likadant ut nu som det gjorde nyss.

– När det kommer till förändringar har vi ett väldigt djupt behov av att ha kontroll då också. Därför behöver vi relatera förändringen till något och till detta använder vi tiden. Så långt tillbaka vi kan spåra har människor engagerat sig i fenomenet tid. Det handlar om en önskan att ha kontroll för att kunna beskriva för varandra hur vi upplever saker så att vi kan jämföra.

Det handlar i viss mån om mätbarhet (kvantifiering), men framför allt om kommunikation och att vi vill relatera till varandra. Som ofta under samtalet refererar Bodil Jönsson till små barn.

– Föreställ dig att jag på en promenad stöter på en bekant med sitt treåriga barn i sällskap, säger Bodil Jönsson. Vi stannar och pratar. Treåringen tycker att det är jättetråkigt, vill få föräldern att gå vidare. Om jag då säger till barnet "jag vet att du är tre år" får jag bara en irriterad blick. Men om jag håller upp tre fingrar och säger till barnet "jag vet att du är tre år" händer något. Barnet håller själv upp tre fingrar. Då bekräftar vi varandra, för vi gör lika. Där uppstår kontakt och kommunikation.

– Det är därför det är så viktigt att människor

möts, då kan vi bekräfta för varandra att vi talar om samma sak och inte förbi varandra. Det är framför allt detta vi använder kvantifieringen till. Om vi till exempel är 227 personer på en föreläsning och på så sätt kan sägas uppleva samma sak, vet alla att vi inte alls upplever samma sak, var och en har sin egen upplevelse. Vi har upplevt 227 olika föreläsningar. Men genom kvantifieringen kan vi bekräfta att vi talar om samma sak. Det går att kommunicera och jämföra våra upplevelser.

– Det är en av sakerna som gör livet värt att leva, att vi inte upplever tillvaron identiskt.

– För att återvända till ursprungsfrågan: människan är så intresserad och fascinerad av tid därför att det är genom den vi kan få kontroll över tillvaron, strukturera våra liv och våra relationer till varandra. Tiden är ett mått på förändring.

BODIL JÖNSSON ÄR FYSIKER och författare, professor emerita vid Lunds universitet. 1999 kom Tio tankar om tid, en bok som är ett av de märkligaste inslagen genom tiderna i svensk fackboksutgivning.

– Efter en föreläsning jag hållit om tid kom

” Det är en av sakerna som gör livet värt att leva, att vi inte upplever tillvaron identiskt.

föreläggaren Dorotea Bromberg fram och menade att det här måste jag skriva en bok om. Jag kände inte Dorotea och var helt ointresserad av idén. Jag hade just varit med i tv-programmet Fråga Lund och visste vad ett liv i offentligheten innebar.

– Jag har inga problem med offentligheten, den har sina poänger. Men jag är väldigt noga med att skilja det offentliga livet från mitt professionella liv och mitt privatliv. En föreläsning där jag själv är närvarande är en sak, men i en bok om tiden skulle jag inte kunna skilja dessa olika liv åt, eftersom tiden går genom alla nivåer i ditt inre.

– Det här var i Stockholm, och på vägen hem till Lund tänkte jag på saken. I princip hade jag redan skrivit allt material som behövdes till boken, det var inte en så stor sak att sammanställa det. Jag satte ihop ett manus och skickade det till förlaget tre veckor senare, i tron att de skulle bli väldigt lyckliga.

– Det blev de inte alls. Förlaget ville ha en bok med kända tips om hur du skulle bli lyckligare till på fredag och sådant kan inte jag skriva. Jag kan aldrig skriva någon på näsan hur de ska leva sina liv. Det jag är bra på är att hålla upp tankar och mönster och beskriva dem så att andra människor kan förstå dem.

Efter en animerad diskussion mellan Bodil och förlaget kom boken ändå ut i maj 1999. Förlaget hade tryckt upp en normalutgåva på ett par tusen exemplar. När den tog slut övervägde förlaget att inte trycka en ny upplaga, det var ju sommar och folk ville ha lättare läsning.

– De trodde att min bok hörde till de lite svå-

– Vad gör vi med tidsandan och vad gör tidsandan med oss? säger Bodil Jönsson.

rare, säger Bodil Jönsson eftertänksamt. Det gör den på så sätt att läsaren måste tänka själv för att få ut något av den.

Men förlaget tänkte om och tur var det – Tio tankar om tid har sålt mer än 650 000 exemplar i Sverige och översatts till en lång rad språk. Begrepp som upplevd tid, klocktid och ställt tid blev allmänna i debatten.

Tio tankar om tid är en framgångssaga som var helt otippad för alla. Nu har Bodil Jönsson vid sidan om sitt dagliga arbete på universitetet skrivit ytterligare ett drygt 20-tal böcker som på

ett eller annat sätt handlar om tid.

– Jag är oerhört glad över att så många människor vill tänka själva om tid. Kanske har datorerna började slå igenom på bred front. Vi kunde söka och hitta information i närmast obegränsad omfattning. Det ledde till nya fenomen och vi fick börja formulera oss kring den stressrelaterade ohälsan.

– Vad gör vi med tidsandan och vad gör tidsandan med oss? Vid den tidpunkten lanserades också idén om att ”du måste sätta dina gränser

själv”. Något sådant var otänkbart tidigare. Ingen satte sina gränser själv, det var omgivningen som satte gränserna.

Bodil Jönsson har haft ett intresse för tid väldigt länge. Det började redan när hon var fyra år.

– Då visste jag givetvis ingenting om begreppet tid eller att det var något jag skulle ägna mig åt resten av livet. Jag var på en skogspromenad med en vuxen vän. Han borstade bort snön från en stubbe och berättade om årsringarna som visade hur gammalt trädet var och vad som hänt det året.

– Jag tyckte att det var väldigt fascinerande och var övertygad om att även jag hade årsringar. Om man sågade av mitt huvud skulle det gå att se fyra årsringar och en femte som just höll på att bildas. Det dröjde flera år innan jag insåg att det inte förhöll sig så.

MEN BILDEN AV ÅRSRINGAR har hon behållit i sitt tänkande och författarskap som en bra och tydlig illustration av egna och andras åldrar.

– Jag kan gå in i årsringen för 15-åringen och låta den personen tala med den Bodil som har årsring 37, de finns samtidigt i mig. Det är en väg till ett rikare inre liv och en del i det som gör oss till de individer vi är.

Individ i Bodil Jönssons språkglädje består av ”in” och ”divid”, alltså något som inte går att dela.

Små barn är ett stort intresse för Bodil Jönsson och hon har en konkret idé att använda i vardagslivet. I hemmets hall står ett par av minsta modellen av barnskor.

– Det är inte något av mina barn som har haft dem, inte heller något av mina barnbarn, eller katten. De är till för mig, jag köpte dem i en affär. Det är helt enkelt så att små barn lockar fram positiva och beskyddande känslor hos oss. När jag kommer hem efter en kanske stressig dag är barnskorna det första jag ser. Då blir jag snällare och har lättare att ställa om till hemma-Bodil.

– Egentligen tycker jag att rytmen är betyd-

ligt viktigare än tiden, fortsätter hon.

Just rytmen blev starkt lidande under pandemin. Hemarbetet tog bort den naturliga rytmen i tillvaron och gjorde oss vilslna.

– Många förlorade viktiga stadier i livet. Ungdomar som inte fick direktundervisning, till exempel. Det är jätteviktigt för inläringen att kunna relatera till dem du studerar tillsammans med. En annan sak är att små barn som var vana att krypa upp i knät på vuxna blev avvisade och lärde sig se andra människor som farliga smittkällor.

Det kan vara knepigt nog att begripa för den som arbetar på sina första årsringar.

– Det mest markanta är att framtiden försvann. Ingen talade om framtiden i andra termer än smittspridning. Det är väsensskilt från hur vi fungerar som människor.

DEN BRITTSKE POLITIKERN Winston Churchill uttryckte det så att ”plans are of little importance, but planning is essential” (planer är inte så viktiga, men planering är grundläggande).

– Vi får se vad effekterna blir på längre sikt. Människor har alltid försökt få ordning på tillvaron, och svårigheter kan ofta fungera som språngbrädor till något nytt.

Tio tankar om tid skrevs år 5 BG (Before Google). Mycket har förstås förändrats sedan 1999, men kanske mer intressant är att så många av resonemangen står sig väldigt väl fortfarande. Hon tycker att mycket har blivit bättre.

– Det är mycket lättare att bli gammal idag än vad det varit tidigare, så länge vi håller oss friska.

– Men för ungdomar har tillvaron blivit svårare. Den digitala hembygden är blixtn snabb med bekräftelse på ett sätt som den vanliga hembygden aldrig var. Det ökar pressen på de unga.

DET ÄR SÄRSKILT ETT FENOMEN i vår tidsuppfattning som fördjupats sedan 1999 – idén att vi har ont om tid. Bodil Jönsson vänder sig med emfas mot tanken.

– Det är ett hjärnspöke som kan förvräda liv, betonar hon. Tid är allt vi har. Sanningen i det jag skriver är att vi varken kan ha ont eller gott om tid. Tiden bara finns och den fyller på sig

själv i samma hastighet som den försvinner.

– 1999 var det en nymornad idé att vi skulle ha ont om tid och att alla hade för mycket att göra. Men vi har inte kastat av oss det oket utan accepterat tanken. Idag har den grävt sig in i vår kultur.

En annan idé hon vänder sig mot är att vi ska leva i nuet. För Bodil Jönsson är tanken på att leva i nuet något fasansfullt och ångestskapande.

– Nuet försvinner hela tiden. Det vi vill är att leva med våra minnen och vår föreställning om framtiden. Tiden kommer och går med samma hastighet. Allt vi gör handlar om framtiden.

– Samtidigheten är förstas också viktig. Vi måste veta när tågen går, vi behöver kunna bestämma klockslag för möten och en mängd olika saker.

– Men när det gäller tidsuppfattningen går det att välja förhållningssätt.

– Det är en läroprocess, vi kan lära oss att fokusera på tiden som kommer mer än på tiden som försvinner.

– Det blir en väldigt stor skillnad i uppfattning av det egna livet, av människorna runt omkring och av allt annat. Det går att känna hur tiden forsar genom kroppen. Det är bara att ta emot.

– Tiden kommer.

Så firar jag jul...

– Sedan 1972 har jag firat var- enda jul i en stor familjekrets nära havet vid Stenshuvud på Österlen. Så blir det i år också – något annat kan jag inte ens föreställa mig.

Bodil Jönsson

Citat om tid i Bibeln

Allt har sin tid, det finns en tid för allt som sker under himlen:

en tid för födelse, en tid för död, en tid att plantera, en tid att rycka upp,

en tid att dräpa, en tid att läka, en tid att riva ner, en tid att bygga upp,

en tid att gräta, en tid att le, en tid att sörja, en tid att dansa,

en tid att kasta stenar, en tid att samla stenar, en tid att ta i famn, en tid att avstå från famntag,

en tid att skaffa, en tid att mista, en tid att spara, en tid att kasta, en tid att riva sönder, en tid att sy ihop, en tid att tala,

en tid att älska, en tid att hata, en tid för krig, en tid för fred.

Predikaren 3:1–8

Bodil Jönsson i sin trädgård.

De tio tankarna

Kapitelrubrikerna i Tio tankar om tid, 1999

- 1 Tid – det enda du har
- 2 Klocktid & upplevd tid
- 3 Ställt tid
- 4 Ostyckad & styckad tid
- 5 TTT – Tankar Tar Tid
- 6 Närvaro & härvaro
- 7 Förändringstakt & tidsuppfattning
- 8 Rytme & orytm
- 9 Framlängestankar & baklängestankar
- 10 Varför är det så ont om pudlar?

Bodil Jönssons böcker

1999	Tio tankar om tid
2000	Den obändiga sökklusten (tillsammans med Karin Rehman)
2001	Tankekraft
2002	I tid och otid
2003	På tal om fysik
2004	Vunnet & försvunnet. Om rytmen i livet
2005	Att utmana stressen (red.)
2005	Människonära design (tillsammans med Peter Andersberg, Gunilla Brattberg, Björn Breidegard, Håkan

Eftring, Henrik Enquist, Krister Inde, Eve Mandre, Camilla Nordgren, Arne Svensk och Ingrid Whitelock)	2005	Hjälper medicinen? (tillsammans med Stefan Carlsson och Eva Fernvall)
Guld	2006	
Tio tankar om mat (tillsammans med Håkan Jönsson)	2007	
Vi lär som vi lever	2008	
Tio år senare – tio tankar om tid	2009	
När horisonten flyttar sig – att bli gammal i en ny tid	2011	
Tid för det meningsfulla	2012	

2014	Silver
2015	Leva livet hela livet
2016	Bodils läslära
2016	Tio tankar om arbete
2017	Vad är tid? Och 100 andra jätteviktiga frågor
2019	Gott om tid
2020	Tid för tillit och trygghet
2021	Tillsammans – för en god och nära vård
Förutom egna böcker är Bodil Jönsson medförfattare i en lång rad böcker i skiftande ämnen. Här har ett urval med inriktning på tid tagits med.	

Vinn boken

Var med i utlottningen av *Gott om tid*

Maila till jarfalla.tusenmojligheter@svenskakyrkan.se

Skriv *Gott om tid* i ämnesraden

Några andra böcker med tiden som viktigt tema

På spaning efter den tid som flytt, Marcel Proust (sju delar, 1913-27) Momo eller kampen om tiden, Michael Ende (1973) Time, Barbara Adam (1990) Tänka, snabbt och långsamt, Daniel Kahneman (2011) Tid – livet är inte kronologiskt, Axel Schulman (2015)

Några filmer med tiden som viktigt tema

Moderna tider, Charlie Chaplin (1936) Sommarnattens leende, Ingmar Bergman (1955) Terminator, James Cameron (1984) Tillbaka till framtiden, Robert Zemeckis (1985) Peggy Sue got Married, Francis Ford Coppola (1986) Time Bandits, Terry Gilliam (1991) Måndag hela veckan, Harold Ramis (1993) De tolv apornas armé, Terry Gilliam (1995) Sliding Doors, Peter Howitt (1998) Minority Report, Steven Spielberg (1999) Donnie Darko, Richard Kelly (2001)

Citat om tid

Vi lever livet framlänges men förstår det baklänges.
Sören Kirkegaard, dansk filosof

Tiden – går den eller står den stilla?
Robert Karl Oskar Broberg, artist

De flesta skulle ha mycket att glädja sig åt om de bara hade tid.
K. K. Steincke, dansk politiker

Om tid är pengar lever alla över sina tillgångar.
Ludwig Fulda, tysk författare

Industriålderns viktigaste maskin är inte ångmaskinen utan klockan.
Jacques Attali, fransk ekonom

Det finns en sak som är starkare än världens alla arméer, och det är en idé vars tid är inne.
Victor Hugo, fransk författare

Det verkliga sättet att spilla tid är att räkna timmarna.
Francois Rabelais, fransk författare

Var tid har sin tid.
Lars Sandberg, fotbollstränare

Musik med tiden som viktigt tema

Allt.

Sophia Reuter Dahl i sin verkstad.

Alla tiders urmakare

Sophia Reuter Dahl är hovurmakare och urmakare i fjärde generationen. Hon ser klockor som personligheter och tycker att man aldrig blir fullärd i detta yrke.

TEXT: PER AXEL NORDFELDT FOTO: THOMAS CARLGREN

29 KVADRAT. Hovurmakare Sophia Reuter Dahl är en av landets mest ansedda hantverkare inom sitt yrke, men hennes verkstad i Gamla Enskede är inte större än så. Här ryms allt: disk och utrymme för kundmottagning, kontor, verkstad, kök, en gungstol för eftertanke och vila – och osannolikt många klockor. Men så är allt platsbyggt utifrån verksamhetens behov av Sophia och pappa snickaren. Det utvecklas automatiskt en sorts koreografi för rörelse i lokalen så att man inte ska fastna i något av de känsliga uren eller verktygen. Sophia smeker arbetsbänkens skiva.

– Pappa fick trämaterialen från gamla söderkåkar som rivits, berättar hon

Verkstadens yta till trots har hon en tydlig inriktning för sitt intresse och arbete.

– Jag arbetar med större ur.

Med detta menar hon främst pendelur i olika modeller: bordsur, väggur, golvur. På arbetsbordet står urverket till en klocka från 1700-talet som är under renovering.

– Ofta fungerar inte slaget på äldre ur, men här är det gången som måste justeras. Som regel är fjädern som driver mekanismen för hårt åtdragen, den blir det när man drar upp klockan för mycket.

Hon använder ett specialverktyg för att lösgöra fjädern under kontrollerade förhållanden.

– Gör man fel kan fjäderhuset och hela urverket slås sönder av fjäderns kraft, berättar hon.

När klockor kommer in för reparation går de oftast inte alls, slitaget är stort och har pågått länge. Renoveringen innebär att hon måste plocka isär urverket helt och hållet. Rengöring av delar där olja eller fett stelnat, reparation

av lager och kugghjul som blivit slitna eller skadade.

– Det finns inga reservdelar till så gamla klockor. Kan jag inte renovera de delar som finns måste jag tillverka nya.

ARBETET INNEBÄR OFTA slipning av ytor som blivit slitna. Det finns förvånande många typer av filar i Sophias verkstad. Det är specialverktyg med väldigt fin slipyta för varsam hantering av små och känsliga urverksdelar.

– Ja, det går inte att köpa en rasp från Bauhaus, säger hon bestämt.

Filarna förvaras utifrån storlek och form i cigarrör av plåt.

– Rören är suveräna att ha verktyg i.

– Fästmannen tar hand om cigarrerna, tillägger hon.

Hon pekar in i urverket.

– Det här är spännande, här har alla urmakare som renoverat klockan ristat in sina signaturer. Det känns som hälsningar från kollegor ända sedan 1700-talet.

” Det här är spännande, här har alla urmakare som renoverat klockan ristat in sina signaturer. Det känns som hälsningar från kollegor ända sedan 1700-talet.

En renovering kräver stor noggrannhet och ett väl tilltaget tålmod. Det rör sig om många arbetstimmar för att gå igenom den stora mängd delar som finns i ett urverk, ett flertal av dem väldigt små.

– Renoveringarna tar längre och längre tid, märkligt nog. Ju mer erfarenhet jag får, desto noggrannare blir jag och lägger ner mer och mer arbete på varje ur. Man blir aldrig fullärd i det här yrket.

– Jag arbetar inte så mycket med privatkunder längre, mina huvudsakliga uppdrag kommer från några större uppdragsgivare där jag tar hand om deras klockbestånd.

Ett av hennes uppdrag är att sköta klockorna på de kungliga slotten. Där har hon varit ansvarig urmakare sedan 2013. Sophia utnämndes till Hovurmakare av H. M. Konungen 2017. Uppdraget innebär att hon sköter driften av alla kungliga ur. Varje fredag beger hon sig till Stockholms slott och drar upp alla klockor, ungefär 80 stycken. De flesta från 1700-talet, men det finns såväl äldre som nyare ur, något enstaka från 1900-talet. Vid behov besöker hon och renoverar även klockorna på de andra slotten.

– Det känns som att sköta mina egna klockor, säger Sophia med värme. Särskilt de jag renoverat själv under åren. Klockor är personligheter.

ETT SÄRSKILT FÖRHÅLLANDE har hon till den stora bordspendylen i festväningen Vita havet.

– Det uret har en halvsekundpendel som är ca 50 cm lång. Tavlan är graderad med halvsekundsmarkeringar. Tidigare var sekundvisaren bortplockad, troligen för att den hade för stort glapp och tog då lätt i glaset eller hakade i

minut- och timvisare. Vid renoveringen arbetade jag bort slitage och återställde precisionen och tillpassade en ny sekundvisare som sveper fram med en halv sekund vid varje tickande.

Sophia Reuterdahl blev klar med sin utbildning i Stockholm 1987. Under några år var hon anställd, men 1996 startade hon sitt eget företag. Sophia är urmakare i fjärde generationen, på mammans sida. Mamma blev inte urmakare, men förmedlade intresset. Sophia känner samhörighet och stor respekt för de släktingar som varit i yrket före henne.

– Vi hade kanske något fler klockor hemma än vad som fanns hos kompisarna, säger hon med ett hjärtligt skratt.

– Morfar var urmakare, så det hoppade över en generation. Han har haft stället som står där borta, annars har jag inte många verktyg efter honom.

SOPHIA SER 1700-TALET som en gyllene epok för svenskt urmakeri. Under 1600-talet var det klensmederna (finsmeder) som utvecklade urmakeriet i Sverige och därmed grundades ett eget Urmakare-Ämbete. Till en början var det en kvalitetssäkring, så tanken var god, men det blev ett handelshinder som till slut även hindrade utvecklingen.

De som inte tillhörde skräväsendet kallades för bönhasar. Import av klockor och mycket annat från utlandet tilläts inte men däremot gick det bra att importera kunnande, och urmakare från kontinenten grundade verksamheter i Sverige.

– Det innebar att det under 1700-talet växte fram en fantastisk marknad för urmakeri med lysande skickliga hantverkare, berättar Sophia.

Gustav III lättade på importförbudet och franska bordsur importerades och signerades av svenska mästare. I mitten av 1800-talet upphörde skräväsendet.

För Sophia Reuterdahl är urmakeri mycket mer än ett yrke, det är ett intres-

se och en passion.

– Jag trivs med att arbeta med händerna. I yrket får jag utlopp för många sidor av min kreativitet.

Får den som arbetar med klockor ett speciellt förhållande till tiden?

– Jag jagar tiden precis som alla andra och har lika ont om den.

I Sophia Reuterdahls verkstad råder stillhet och – förstas – ett ständigt tickande från de många uren.

– Jag blir lugn av det ljudet, säger hon eftertänksamt.

Urverket som hon just arbetar med har tickat sedan 1700-talet. När Sophia är klar kommer det att gå många år till. Då kommer också hennes signatur att stå inristad inne i klockan, den senaste i en lång rad och en hälsning till en framtida kollega.

Så firar jag jul...

– Traditionellt med familjen.
Sophia Reuterdahl

Hovurmakare Reuterdahl i arbete.

Svarubänken är central i verkstaden. Takhöjden är väl utnyttjad.

Golvur av Johan Nyberg den äldre, ca 1750.

Städet är ett av få arvedelar efter morfar Fridolf Reuterdahl.

En uppsättning handverktyg.

Stockholmsarbete, ett mer än 200 år gammalt urverk.

Fjäders driver urverket. Mycket klimateffektiv, går helt utan el och kan fungera i hundratals år.

Tidmätning – några punkter längs tidslinjen

- Ca 3500 f.Kr. konstrueras de första soluren i Egypten. Skuggan från de höga obeliskerna kunde användas på detta sätt. En pelare för tidmätning kallas gnomon och kunde också användas för att mäta solhöjd och andra astronomiska data
- Vattenuret, klepsydran, är känt sedan ca 1500 f.Kr i Mesopotamien och Kina. Tidens gång mättes genom att vattenkärl på ett kontrollerat sätt tappades av eller fylldes på

- Timglas, där finkornig sand genom ett smalt rör rinner mellan två glaskupor, har troligen använts sedan 1000-talet på fartyg eftersom de fungerade även till havs. Fungerade sannolikt som ett kompletterande navigationshjälpmedel till kompassen
- Ca 1280 ur med kuggjul i England
- 1335 den första mekaniska klockan börjar slå i Milano
- 1427 ur med fjäder, konstruerat av Heinrich Arnold
- 1510 fickur av Peter Henlein i Nürnberg

- 1657 pendyl av Christian Huygens
- 1759 skeppskronometer av John Harrison
- 1858 konstruerade Patek Philippe det första armbandsuret, avsett som smycke för kvinnor
- 1904 konstruerar Louis Cartier det första armbandsuret primärt avsett för tidmätning, till en vän som var flygare
- 1923 automatiskt ur av John Harwood
- 1927 kvartsur av Warren Alwinarrison. Bygger på egenskaper hos mineralet ren kvarts (kiselsten)

- 1949 Det första atomuret, finns bevarat på Smithsonian Institution. Det mest korrekta atomuret i världen uppskattas ha en felmarginal på mindre än en sekund på ca 138 000 000 år
- Den första billiga massproducerade klockan (Timex) kom i USA 1950
- 1967 radiostyrt ur (synkroniserat av en sekvens från en radiosändare) av Wolfgang Hilberg.
- 1969 konstruerades i USA den första elektriska digitala klockan, Pulsar

60, 20 eller 100?

I det internationella måttenhetssystemet SI mäts tiden med sekunden som grundenhet. Tidmätningen är sexagesimal, det vill säga baseras på talet 60. Det här hänger med sedan babylonierna för ca 4 000 år sedan konstruerade en kalender som var indelad i år, månader och veckor. Babylonierna kände till sju himlakroppar utöver jorden (solen, månen, Mars, Jupiter, Merkurius, Venus och Saturnus) och det är troligen bakgrunden till sjudagarsveckan. Indelningen i 24 timmar per dygn härstammar från egyptierna, som delade in dygnet i två 12-timmarspass. Det finns andra system för tidmätning som använts under perioder.

Kineserna hade ett system (från ca 2 000 f.Kr.) där dygnet delades in i 100 lika långa intervall. I det forntida Mesoamerika hade man ett vigesimalt tidmätningssystem (baserat på talet 20). Under franska revolutionen försökte man införa en kalender med tolv månader plus tre "dekader" på tio dagar plus fem-sex helgdagar vid årsskiftet. Man lanserade också ett system där timmen delades in i 100 minuter. Men det är det babyloniernas system som visat sig livskraftigt och det används idag världen över.

Kuriosa kring klockor

- Salisburys katedralklocka från ca 1386 är det äldsta fungerande urverket i världen, fortfarande med flertalet originaldelar kvar. Uret saknar urtavla och angav tiden genom att slå en klocka på exakta tidpunkter.
- I Wells Cathedral i Somerset finns ett astronomiskt ur konstruerat 1390 av Peter Lightfoot. Urtavlan utgår från en geocentrisk världsbild, med jorden i mitten och sol och måne kretsande runt den. Uret är unikt eftersom det har kvar sin medeltida urtavla.
- De tidiga mekaniska uren hade bara timvisare. Man ställde klockan efter solen, så tidsangivelsen gällde enbart just där man var.
- Tidiga urtavlor visar inte minuter eller sekunder. Klockor som visar minuter och sekunder började konstrueras i Tyskland i slutet av 1400-talet.
- Den första väckarklockan konstruerades 1787 av engelsmannen Levi Hutchins. Nyttan var begränsad eftersom uret bara kunde ringa klockan fyra på morgonen, det gick inte att ställa in någon annan tid.
- Ca 1805 konstruerade schweizaren Henri Maillardet, urmakare och uppfinnare, en mekanisk robot som såg ut som en pojke, kunde rita fyra teckningar, samt skriva några dikter på franska och engelska.

Vem håller ordning på tiden?

- UTC, koordinerad universell tid, är en utgångspunkt för exakta tidsangivelser över hela jorden. Den bygger på den internationella atomtiden TAI.
- GMT, Greenwich Mean Time, utgår från medelsoltiden vid observatoriet i Greenwich, England. Utifrån detta delas jorden in i tidszoner. Sverige har exempelvis GMT +1 (när klockan är 12 i Greenwich är den 13 i Sverige, bortsett från sommartid).
- Organisationen IERS (International Earth Rotation and Reference Systems Service) ansvarar för att bevaka jordens exakta rotation. Det är de som skjuter in så kallade skottsekunder för att hålla klockorna synkroniserade med jordens rotation. Rotationen kan påverkas av bland annat kraftiga jordskalv: skallet i Japan 2011 gjorde att IERS tvingades förkorta dygnet med ca 1,8 mikrosekunder. IERS huvudkontor ligger i Frankfurt am Main, Tyskland.

Ett alldeles särskilt hus

Jill Carlsons debutroman *Introitus* är en vindlande berättelse om familjerelationer som löper över flera decennier. Här finns alla ingredienser – sorg, kärlek, löften, svek, skam och hemligheter.

KRAFTEN FRÅN DET VITA HUSET sög till sig Jill Carlsons uppmärksamhet. Det var i Stäket och hon brukade se det på sina promenader. Det fanns något hos huset som triggade igång fantasin. Snart började Jill befolka huset med fiktiva karaktärer och hon såg också ett händelseförlopp. Så småningom mynnade allt ut i hennes första roman, *Introitus*, som kom tidigare i år.

– Huset fanns i verkligheten men revs för några år sedan. Jag anger inte den korrekta adressen i romanen, berättar Jill Carlson. Jag kände inte människorna som bodde där och har aldrig varit inne i huset. Men fasaden, läget, glasverandan, trädgården satte igång fantasin.

Vi ses efter en uppläsning på Seniorträffen i Kallhäll. Jill har läst några avsnitt ur boken och berättat om bakgrunden. Alla i publiken känner väl till området, och diskussionen efter uppläsningen handlar mycket om trakten.

– Jag gör sådana här uppläsningar ungefär var tredje vecka för att marknadsföra boken, fortsätter Jill. Det kommer nog att bli fler sådana aktiviteter framöver, jag har börjat samarbeta med andra författare i en grupp där vi ska hjälpas åt att marknadsföra varandras böcker.

JILL CARLSON ÄR FÖDD i Jakobsberg och har i många år sjungit i kören i S:t Lukas kyrka i Kallhäll. Det stora musikintresset märks tydligt i *Introitus*. Mannen i familjen, Martin, är cellist med världsrykte, mamma Helena har operasångarambitioner som får pausas när dottern Marianne föds. Marianne blir sedan berättelsens huvudperson. Hon sjunger *Introitus* (mässans första del) i S:t Lukas kyrka alldeles innan föräldrarna åker på turné. Resan slutar i en katastrof som slår Mariannes liv i spillror.

– Romanen handlar mycket om hur vi hanterar trauman och hur personer som genomlevt katastrofer ofta curlas av sin omgivning. Ibland i en utsträckning som inte är hälsosam för dem. Det är detta som händer Marianne.

Introitus berättar om familjerelationer som utspelar sig under flera decennier – eller kanske ännu längre. Över berättelsen svävar ett andeväsen som verkar uråldrigt.

– Det är anden – eller vad det nu är – som är historiens egentliga berättare, bekräftar Jill.

BERÄTTELSEN I INTROITUS ÄR LÅNG, med många sidohistorier och parallella skeenden. Jill Carlson beskriver allt med lätthet, medryckande berättarglädje och utförlighet i detaljer. Det visade sig att det inte räcker med en roman, hon planerar en trilogi.

Jill Carlson läser ur sin bok på Seniorträffen i Kallhäll.

FOTO: PER AXEL NORDFELDT

– Eller kanske fyra delar. Romanerna kommer att samlas under begreppet Stäket-sviten.

Jill Carlson har redan skrivit en hel del på båda de kommande romanerna. Musiktematiken fortsätter, de ska att heta *Benedictus* och *O magnum mysterium*. Blir det en fjärde del kommer den att heta *Postludium*. Marianne är fortsatt huvudperson.

” Romanen handlar mycket om hur vi hanterar trauman och hur personer som genomlevt katastrofer ofta curlas av sin omgivning.

Vid sidan av sitt författarskap arbetar Jill Carlson med eventverksamhet.

– Det går bra att kombinera med författarskapet, menar hon. Jag kan bestämma ganska fritt över min tid, så att jag kan arbeta med romanerna på ett effektivt sätt.

STÄKET-SVITEN TAR INTE UPP hela hennes tid. Berättarlusten letar sig också fram i det som kommer att bli en deckare, På alla dödas kulle (ett citat ur Hjalmar Gullbergs diktsvit *Förklädd gud*, som också citeras på ett par ställen i *Introitus*). I den romanen har hon lämnat Järfälla för Ersta på Södermalm i Stockholm. Här utspelar sig mord och våldsdåd i mörka gångar under jord och i hemliga rum. Jill Carlson ser väldigt nöjd ut när hon berättar om planerna.

– Det kommer att bli alldeles förfärligt.

PER AXEL NORDFELDT

Publikkontakten är viktig.

FOTO: PER AXEL NORDFELDT

Jill Carlson.

FOTO: JACKIE DAHL

Så firar jag jul...

– Vi firar traditionellt med uppesittarkväll och smakprov av julsinkan den 23:e. Samling jul-afton klockan 15.00 till Kalles Jul på tv, julbord efter det och sedan julklappsutdelning. Vi ger varandra varsin liten julklapp, inget överdrivet dyrt. Antar att det blir lite mer ju fler barnbarn vi får. Än så länge har vi ett, Franke 15 månader, som får all uppmärksamhet. Eventuellt blir det även midnattsmässa i S:t Lukas kyrka på julaftonskväll.

Jill Carlson

Vinn boken

Var med i utlottningen av *Introitus*.

Jill Carlsson skriver personliga dedikationer till de som vinner böckerna.

Maila till jarfalla.tusenmojligheter@svenskakyrkan.se
Skriv *Introitus* i ämnesraden

Therese tipsar...

Övningar för en glad rygg:

- Vridningar**
 - Sitt på en stol med bra hållning
 - Lägg dina händer på axlarna med tummarna bakåt
 - Roterar din överkropp åt ena hållet, tillbaka till mitten och sen åt andra hållet. Upprepa några gånger.
- Kuta/flexa**
 - Sitt på stol med bra hållning.
 - Med händerna på dina knän, svanka i ryggen och lyft din blick uppåt.
 - Kuta sedan ryggen och tryck dina skulderblad bakåt samtidigt som du tittar in mot magen. Upprepa några gånger.

Gör gärna dessa övningar varje dag.

1. Vridningar

2. Kuta/flexa

Modellen heter Josefin Bonde och jobbar i Järfälla församling som lönehandläggare.

Var med i utlottning av våra honungsburkar!

Järfälla församling har samarbete med Leymanns Biodling, som har bikupor stående på våra kyrkogårdar. Bina gynnar blomningen på kyrkogårdarna och är en del i församlingens miljöarbete. Insekshotell och vedtravar finns även på kyrkogårdarna.

Vill du vinna en honungsburk?
Maila till jarfalla.tusenmojligheter@svenskakyrkan.se
Skriv honung i ämnesraden.

Ungdomar från Järfälla i historiska fotspår

Jag kan inte låta bli att vara stolt över att församlingen har så fina ungdomsledare. 18 stycken ungdomar fick möjligheten att resa till Rom för att vandra i historiska fotspår. Fem dagar med härlig gemenskap, undervisning och visdom. David och Cordelia tar er med på deras glimtar från resan som de gjorde på höstlovet.

THERESE THELANDER, UNGDOMSSAMORDNARE

UNDER VÅR TID I ITALIEN besökte vi många platser som vi tyckte var oerhört intressanta. Bara att bo på ett vandrarhem drivet av nunnor var en upplevelse i sig och vi kan alla konstatera att vi blivit experter på kommunikation genom teckenspråk!

En av de mäktigaste upplevelserna under hela vår resa tyckte vi var att besöka Vatikanstaden dagen efter vi anlänt till Rom. Vädret var fantastiskt och trots att svetten rann stod vi orubbliga kvar i kön för att komma in i Peterskyrkan.

Att besöka en av världens mest betydelsefulla kyrkor var en upplevelse likt ingen annan. Bara att kliva in genom kyrkans portar kändes lite som att kliva in i en annan värld och flera av oss hade svårt att få fram ord.

Ofta när vi läser ur bibeln hemma eller diskuterar Jesus lärjungar kan berättelserna kännas väldigt avlägsna. Allt hände för så länge sedan och det känns ibland mer som legender än riktiga händelser. När vi tog klivet in i Peterskyrkan var det en av de få gånger man verkligen fick en känsla av att allt faktiskt har hänt. Att stå bara meter från den plats där Petrus sägs ligga begravnen gav en otrolig känsla

av närhet och det var minst sagt ett minne för livet.

Även vårt besök hos klostret och den svensktalande nunnan var en mycket intressant upplevelse. Vi fick sitta och lyssna till historien om Heliga Birgitta och om hur hennes vision och arbete lever kvar än idag. Det var också fascinerande att höra hur viktigt och betydelsefullt nunnorna i klostret tycker vårt arbete är. De var tydliga med att hela deras församling står bakom oss och att de ber för oss alla.

NÄR VI KOM TILL ROM FÖRVÄNTADE de flesta av oss något som skulle likna en lärorik semester. Vad vi fick uppleva var betydligt bättre än så. Genom våra besök på flera historiska platser och många samtal om Petrus och Paulus lära har vi inte bara lärt oss om historiska händelser, utan också växt oerhört som personer.

Vi har lärt känna varandra bättre än vi någonsin skulle gjort hemma och skapat vänskapsband för livet. Vi är oerhört tacksamma för möjligheten att utföra den här resan och ser fram emot att föra vidare allt som vi lärt oss.

DAVID LÖÖF

JAG HAR INTE TIDIGARE varit i Rom, och det finns verkligen ingen liknande plats. Vart man än går så är man ständigt omgiven av gammal historia. Det är som att vandra runt på ett museum utomhus. Stadens historia skapar en unik atmosfär som jag är mycket tacksam över att jag kunde ta del av tillsammans med ledarutbildningen. Vi såg många häftiga saker så som Colosseum, Forum Romanum, Piazza del Popolo och Piazza di Spagna. Vi fick även spendera några timmar med en nunna.

Det som jag tyckte var det häftigaste med resan var Peterskyrkan. Peterskyrkan är en av de största i världen. Dess höga utsmyckade tak och pampiga golv fick allting att kännas ståtligt, men allting handlar inte om storlek. Det jag fann mest fascinerande är den tid som lagts ner på alla detaljer och jag kunde inte låta bli att beundra engagemanget och den vilja som lagts ner på en och samma plats för att bygga något för ett större syfte.

PERSONLIGEN SÅ TYCKER JAG att Peterskyrkans små detaljer, överdimensionerade statyer, höjd på pelare, gigantiska baldakin och dussintals statyer i sig gjorde resan otrolig. För att det skapa en symbolik, en sammansättning av element och en spektakulär atmosfär som jag är mycket glad över att jag fick uppleva.

CORDELIA SALA

Intensivt i blomsterhandeln

DET ÄR BRÅDA DAGAR i Kallhälls blomsterhandel. Julen innebär högtryck för alla handlare, blomsterhandeln är inget undantag.

– Vi har fullt fokus på julhandeln nu, säger Kaj Skoglund, som driver blomsterhandeln hans far startade 1957.

– Det är intensivt hela månaden, men trycket ökar drastiskt när det är ungefär två veckor kvar till julafton.

Hur siffrorna kommer att se ut i slutet av året vet man ännu inte.

– Inget har varit normalt under 2020 och 2021, fortsätter Kaj Skoglund. Men under pandemin har internetbeställningarna ökat med 50-60 procent jämfört med ett normalår. Blomsterhandeln har klarat sig relativt bra, kanske beroende på att folk är mer hemma.

– Vi får se om den tendensen håller i sig även under denna jul. Kallhälls blomsterhandel ingår i konceptkedjan Interflora, vilket genererar en hel del beställningar. Det mesta av blomstergrupper och liknande görs direkt i butiken. Kundunderlaget finns över hela Järfälla. Merparten är privatkunder. Bland företag och organisationer märks bland annat Järfälla församling, som är en återkommande kund.

– Vi planterar grupperna dag för dag utifrån beställningarna. Vi gör inte saker som blir stående, förklarar Kaj Skoglund.

Kaj Skoglund med storsäljaren julstjärna.

DE VANLIGASTE BLOMMORNA under julen är julstjärnor och amaryllis från första advent. Från Lucia blir det mer fokus på julgrupper. Andra vanliga julblommor är azaleor och begonior. Intresset för orkidéer till jul har växt.

Även färgmässigt har det skett en förskjutning.

– Det är fortfarande mycket rött, men vitt kommer mer och mer ju närmare jul vi kommer.

Det är viktigt att hålla ordning på trenderna. Grundbeställningarna för julhandeln görs under tidig vår (februari-mars). Det som ska säljas till jul måste beställas i god tid före advent.

– Vissa växter kan det periodvis vara brist på. Under pandemin har hemmamarknaden växt i många länder, så trädgårdarna i Tyskland, Holland och Danmark exporterar inte i samma utsträckning som de gjorde tidigare.

Nästan alla snittblommor kommer från Holland i Nederländerna. En viss lokal odling av tulpaner görs i Sverige.

– Vi tar in svenska tulpaner, men de räcker inte till för efterfrågan. Behöver vi mer exklusiva och udda sorter är det Holland som gäller.

ÄVEN OM JULEN är en helg med starka traditioner ser Kaj Skoglund ändå en ny trend.

– Snittblommor har blivit mer vanligt. Förr beställdes nästan enbart julgrupper, men på senare tid skickar folk också mycket snittblommor, exempelvis tulpaner, nejlikor och gerbera.

– Mycket är sig likt, men nya trender växer fram.

JÄRFÄLLA FÖRSAMLING: Tusen möjligheter

UNGA

Thank God it's Friday

**Fredag 10/12
kl 19–22, S:t Lukas kyrka**

Välkommen till Järfälla församlings öppna ungdomsverksamhet. För dig som går i högstadiet och gymnasiet.

BARN OCH FAMILJ

Samling vid krubban

**Fredag 24/12 kl 10
Viksjo kyrka**
**Fredag 24/12 kl 10
Järfälla kyrka**
**Fredag 24/12 kl 9.30
S:t Lukas kyrka**

Äntligen Familjelördag!

**Lördag 29/1 kl 10–14
Viksjo kyrka**
Välkomna alla barn med sina vuxna till pyssel, lek, mys och allmänt häng.
Lunch kl 11.15–12.15 till självkostnadspris.

Öppna förskolan

På Öppna förskolan kan du komma och gå som du vill. Verksamheten riktar sig till barn på 0–5 år i sällskap med en vuxen. Det är ett enkelt och kravlöst sätt att vara tillsammans med andra barn och vuxna, träffa nya vänner, fika, hänga, sjunga eller bara vara.

Maria kyrka

Öppet på måndagar 10–13, onsdagar 14–16.30, och fredagar i jämna veckor 15.30–19 till och med måndag 20/12.
Från och med måndag 17/1 är öppettiderna måndagar 13–15.30, onsdagar 14–17.30, och fredagar i jämna veckor 15.30–19.

S:t Lukas kyrka

Öppet på måndagar och fredagar kl 9–12. Höstterminen slutar fredag 17/12.

Viksjo kyrka

Öppet måndagar, onsdagar, torsdagar och fredagar kl 9–12.30. Höstterminen slutar fredag 17/12, och börjar måndag 10/1.

Järfälla kyrka

Öppet måndagar 9–12 (Babycafé), onsdagar 13–16, samt torsdagar och fredagar 9–12. Höstterminen slutar fredag 17/12, och börjar måndag 10/1.

MÖTAS & UMGÅS

Alla kan sjunga-kör

**Torsdagar kl 15.30–16.30
t.om. 16/12. Terminsstart 20/1
Maria kyrka**
Sjung för att det är kull! Inga förkunskaper, ingen föranmälan.

Café Maria

Maria kyrka
Caféet har öppet alla vardagar 10–15, tis endast 13–15 t.om. 30/12
Lunchservering kl 12.15 (50:-) alla vardagar utom tis t.om. 17/12
Mysigt och hembakat fika till självkostnadspris!

Fritt inre måleri

**Onsdagar kl 12–15.30 t.om. 15/12
Maria kyrka**
Ta en prestationspaus och lek med färg och form! Vi målar under tystnad och avslutar med samtal. Vi träffas i entrén senast kl 12 och går tillsammans till målerilokalen. Material finns. Ingen kostnad, ingen anmälan.

TORS DAGSTRÄFFEN i Järfälla kyrka

Torsdag 16/12 kl 13–15
Andakt, risgrynsgrot och Lucia-upptåg!
Järfälla kyrkas församlingshem

TRIVSELTRÄFF i S:t Lukas kyrka

Varannan torsdag kl 13–15.
Andakt, program och kaffe.
16/12: Lilla julafton – julsånger med Seniorkören, sedan julfika **20/1** och **3/2**

TRIVSELTRÄFF i Viksjo kyrka

Tisdagar kl 13–15
Andakt, sittgymna, program och kaffe.
7/12: Antiken - alltid lika aktuell! Föredrag med Björn Skogsberg
14/12: Önskepsalmen och Julpyssel

ÖPPET HUS i Maria kyrka

Varannan onsdag kl 12–14.30. 15/12 och 26/1
Öppet hus är en träffpunkt för dig som är dagledig. Välkommen att fika, prata, och träffa gamla och nya vänner!
Kl 12: Andakt i kyrksalen
Kl 12.30–14.30: Enkel lunch och gemenskap i församlingssalen.

Promenad

Torsdagar kl 10.30–11.15 t.om. 16/12
S:t Lukas kyrka
Välkommen på en promenad med eller utan stavar, från S:t Lukas kyrka. Ingen föranmälan.

Sittgymna

**Måndagar kl 11.30 i
Maria kyrka t.om. 13/12**

Torsdagar kl 11.30 i S:t Lukas kyrka (även online på Facebook) t.om.

Stickcafé

**Söndagarna 5/12 och 19/12
kl 13–15.30**
Prästgården vid Järfälla kyrka
Få hjälp med din stickning – eller kom igång med något nytt!
Vi bjuder på garn, stickor finns att låna.
Fika till självkostnadspris.
Anmäl senast torsdagen innan till jarfalla.tusenmojligheter@svenskakyrkan.se om du vill delta via Zoom!

FÖRDJUPNING

Lunchmusik

**Torsdagar kl 12 t.o.m 16/12
Maria kyrka**
En lugn stund i kyrkan med levande piano- eller orgelmusik.

PÅ FINSKA/ SUOMEKSI

Julsångsgudstjänst

**(Kauneimmat joululaulut) Söndag
19/12 kl 15**
Maria kyrka
Gudstjänst med vackraste julsångerna på finska

Julotta på finska

**Lördag 25/12 kl 9
Maria kyrka**
Finsk allsång / Yhteislaulua

**Måndag kl 18 6/12 och 13/12
Finsk gudstjänst
Finlands självständighetsdag**

**Söndag 5/12 kl 15
Maria kyrka**

Finsk mässa

**Söndag 6/2 kl 15
Maria kyrka**

Hur har du det?

Om du behöver någon att prata med får du gärna kontakta vår finstalande präst Omar Ud-Din. Du kan ringa eller maila 08–580 219 08 / omar.ud-din@svenskakyrkan.se. Du kan också kontakta Svenska kyrkans sverigefinska samtalsjour (kl 21–24), tel 020–26 25 00.

Mitä kuuluu?

Jos haluat puhua suomeksi jonkun kanssa saat mielellä ottaa yhteyttä pappimme Omar Ud-Din. Voit soittaa tai lähettää viestin, puh 08–580 219 08 / omar.ud-din@svenskakyrkan.se. Itäisin voit soittaa Palvelevaan puhelimeen (klo 21–24), puh 020–26 25 00.

Bibelsamtal

**Varannan tisdag 7/12 och 21/12 kl 12.30
Prästgården vid Järfälla kyrka**
Vi läser veckans bibeltexter, ber en bön, sjunger en psalm och dricker en kopp kaffe.

Söndagsskola för vuxna

**Söndag 23/1 kl 11
Viksjo kyrka**
Välkommen till samtal efter gudstjänsten en söndag i månaden.

Sinnesromässa

**Måndagar kl 17.30
Maria kyrka**

Stödcentret språk och samhälle

Maria kyrka

Är du ny i Sverige? Vill du öva din svenska, och lära dig mer om det svenska samhället? Välkommen till Stödcentret!

**Torsdagar och fredagar
(fr.om. 10/1 måndagar och torsdagar)
kl 10–12: Svenska och samhälle 65+
kl 12–14: Fortsätt med svenska
Lördagar
kl 13–15: Språkcafé för alla åldrar"**

Vill du veta mer? Hör av dig till Ulrika (ulrika.ekstrom@svenskakyrkan.se 08–580 219 04).

Kyrkogårdsbussen kör kl 11 varje fredag!

I jämna veckor från Jakobsberg till Görvalns griftegård, i udda veckor från Svarvargränd i Kallhäll till Görvalns griftegård och Järfälla kyrkogård.

Julspecial

Inga turer på Julafton och Nyårsafton. Istället kör bussen dagen innan:
Torsdag 23/12 kl 11 från Kallhäll
Torsdag 30/12 kl 11 från Jakobsberg

ONLINE

Glad normal och digital jul!

Årets julfirande kommer att bli mer som förut, med musik under advent och julkonserter i kyrkorna. Men det kommer också att finnas en jul-röd digital tråd att följa online,

För dig som av ett eller annat skäl firar själv, hemma, borta, på distans, eller vid en tid som passar dig!

Varje adventssöndag kl 11, samt på julafton och nyårsafton kl 13 kommer du att kunna fira andakt online med oss.

Vissa konserter kan också komma att livestreamas.

Hur du än gör hoppas vi att du känner dig fri att fira på ditt sätt. Själv eller tillsammans, få eller många, med avstånd eller på plats.

Håll utkik på hemsidan och i sociala medier efter kommande juliga händelser, online och i kyrkorna!

Digital vardagsandakt

Fredagar kl 13
Välkommen till en stilla stund i Järfällas kyrkor, var du än är! Varje fredag kl 13 på svenskakyrkan.se/jarfalla och youtube.com/jarfallaforsamling

Lunchmusik online

Varannan onsdag kl 12
8/12: Musik för Violin och piano med Irina Kensborn, violin, Irina Patsevina, violin, och Nonna Shilo-Svensson, piano.

22/12: Orgel i julstämning med Johan Lindberg

Öppet forum

Söndag 12/12 kl 16 i Maria kyrka

Ett öppet möte för att dela tankar och synpunkter på Maria kyrkas inriktning och verksamheter.
Val av nya ledamöter till pastorala rådet.

Järfälla kyrkmössa

MÖNSTERDESIGN OCH STICKARE: MARIE LIND

Vi fick önskemål om att formge en mössa efter avslutat vantprojekt. Nu finns garn och mönster till Järfällamössan att beställa. Varm och snygg när kylan kommer och passar med Järfälla kyrkvante. Materialsatser finns att köpa i våra kyrkor. Du kan också maila oss på jarfalla.tusenmojligheter@svenskakyrkan.se så löser vi leveransen. Glöm inte att skriva om du vill sticka mössan eller vilken vante du vill ha. Pris per påse med garn och mönster är 140 kr.

Sticka våra kyrkvantar – beställ material och mönster!

Pilgrimsvanten

Järfälla kyrkvante

S:t Lukasvanten

Mariavanten

Viksjövanten

Pris per påse med garn och mönster är 140 kr. Betala med Swish till 123 006 77 93. Märk "kyrkvanten".

Mys i vintermörkret

Tre recept som passar i adventstider till glögg, pepparkakor och tända ljus.

Ugnsbakade päron

För 4 personer som tilltugg.

Ingredienser

2 päron
150 gram blåmögelost
0,5 dl muscovadosocker

Gör så här

Skiva päronen och lägg i en ugnform. Skiva blåmögelosten och lägg på varje päronskiva. Strö över sockret. Ställ in i ugnen i 250 grader ca 8 min, eller tills sockret smält och blivit lite ljusbrunt. Serveras till glögg och pepparkakor.

Saffranspannkaka

Ingredienser

1 rulle färdig risgrynsgrot (500 gram)
2 ägg
2 msk vetemjöl
2 msk strösocker
1 tsk vaniljsocker
1 krm salt
1 kuvert saffran
1 dl mjölk
(ev hackad mandel och russin om man vill)

Gör så här

Blanda ihop alla ingredienser i en bunke. Häll smeten i en smord pajform och ställ in i mitten av ugnen i 175 grader i ca 25 min. Serveras ljummen med salmbärssylt, eller blåbärssylt och vispad grädde.

Röra med hamburgerkött

För 4 personer

Ingredienser

150 g hamburgerkött
2 dl creme fraiche
1 tsk rivet pepparrot
5 cm purjolök
2 msk hackad persilja
Salt och svartpeppar
Salladsblad
Hackad röd paprika
Kavring

Gör så här

Skölj purjolöken och hacka den. Hacka hamburgerköttet, blanda ihop allt med creme fraiche, persilja och pepparrot. Smaka av med salt och svartpeppar. Kavringen kan med fördel rostas lite lätt, lägg på salladsblad och hamburgerröra. Strö över hackad röd paprika. Gott som tilltugg, eller förrätt i adventstid.

KRISTINA ERIKSSON, HUSMOR